

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Det finns inget dåligt väder bara dåliga kläder

- Förskollärarnas tankar om aktiviteter i utomhusmiljön och vad de anser främjar barnets utveckling.

Emma Bäcke

Lena Malmgren

2011

Examensarbete avancerad nivå 30 hp

Förskolläraryrket 210 hp

Handledare: Elisabeth Hedlund

Examinator: Peter Gill

Sammanfattning

Vi har i detta examensarbete valt att lägga fokus på utomhusmiljön vid fyra förskolor i Mellansverige och hur den används som ett pedagogiskt verktyg samt ur ett utvecklingsperspektiv hos barn i förskolan. Det finns mycket forskning kring inomhusmiljön och dess betydelse för barns utveckling och lärande men väldigt lite kring utomhusmiljön och hur barn kan stimuleras till sin egen utveckling i utomhusaktiviteter, vilket vi nu valt att undersöka och diskutera i detta examensarbete. Vi menar att det finns potential att utnyttja utomhusmiljön på ett liknande sätt som den miljö som finns inomhus på förskolan. Vårt syfte är att ta reda på förskolläraernas tankar kring den utomhusmiljö som idag finns på den förskola de arbetar på och hur den används. Vi diskuterar olika fenomen som påverkar barns utveckling och vi vill därmed lyfta olika begrepp och som är relevanta i sammanhanget. Med stöd utifrån litteratur och aktuell forskning, styrdokument samt våra egna erfarenheter under arbetets gång har vi gjort ett antal spännande upptäckter vad det gäller förskollärares tankar kring utomhusmiljön. Det visade sig att de tankar och funderingar dessa 8 förskollärare hade angående aktiviteter på respektive förskola resulterade i en del skillnader men också likheter. Deras tankar kretsar runt det som gynnar barnets utveckling i den utomhusmiljö som finns på förskolan. Förskollärarna utgår från vilka lekredskap och vilket material som finns att tillgå ute på gården men även det som finns inomhus och som kan tas ut om så önskas av barnen. Hur pass riklig vegetation är och som finns på förskolan och i dess närhet spelar också en stor roll i det pedagogiska arbetet. Den kan förskollärarna ta tillvara på och använda som ett hjälpmedel till barnens utveckling. De menar att de strävar efter att ge barnen så många bitar som möjligt och gör det bästa utav det som erbjuds i utomhusmiljön. De vill skapa utmaningar och aktiviteter för barnen där de kan utveckla olika färdigheter så som att bygga upp sin identitet, fin och grovmotorik, självkänsla och att skapa goda relationer med andra barn och med vuxna. Förskollärarna var alla fullt medvetna om vilken potential utomhusmiljön har och att den har en betydande roll i förskoleverksamheten i lika stor utsträckning som den miljö som barnen rör sig i inomhus. De anser att den går att förändra utifrån barnens behov och önskemål och att deras uppgift som förskollärare är att bemöta barnen där de befinner sig. Det finns dock en skillnad i förskolläraernas tankesätt beroende på placeringen av förskolan om den ligger i stadsmiljö eller i en lantlig miljö. Utformningen har därför en betydande roll i förskolläraernas tankegångar kring utomhusmiljön och barns utveckling.

*Nyckelord: Fysisk aktivitet, Förskola, Förskollärare, Hälsa, Lekmaterial, Säkerhet
Utomhusmiljö, Utveckling, Vegetation.*

Förord

Vi vill tacka alla informanter som tagit sig tid till att ställa upp på intervju och för deras positiva bemötande. Utan er medverkan hade vi inte kunnat genomföra vårt undersökande arbete. Vi tackar varandra för ett fantastiskt roligt och utvecklande samarbete vilket har ökat vår kunskap inom området som berör utomhusmiljön och vi är motiverade att forska vidare.

Gävle 16 december 2011

Emma Bäcke och Lena Malmgren

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD.....	3
1. INLEDNING.....	5
2. BAKGRUND.....	6
2.1 Definition av centrala begrepp.....	6
2.2 Vad säger styrdokumentet?	7
2.4 Syfte och frågeställning	7
3. METOD	8
3.1 Genomförandet/Procedur.....	8
3.2 Forskningsetiska principer.....	8
3.3 Intervjuer.....	9
3.4 Urval.....	9
3.5 Observationer.....	9
3.6 Fotografier	9
4. LITTERATURGENOMGÅNG	10
4.1 Utomhusmiljön på förskolan	12
5. RESULTAT	14
5.1 Förskolor i lantlig miljö	19
5.2 Förskolor i stadsmiljö	21
6. RESULTATANALYS.....	24
7. DISKUSSION	27
7.1 Slutsats	28
8. Slutord.....	29
REFERENSER LITTERATUR	30
Artiklar	33
Bilaga 1 Foton i utemiljön.....	35
Bilaga 2 Observationer	39
Bilaga 3 Brev till förskollärare	42
Bilaga 4 Intervjufrågor	43

1. Inledning

Vi är två förskollärarstudenter som vill få en ökad kunskap och förståelse kring utomhusmiljöns betydelse i förskolan och har därför valt att skriva om detta i vårt examensarbete. Vi har valt att göra en kvalitativ studie där vi vill lyfta fram vikten av en god utomhusmiljö på förskolan utifrån hur förskollärarna tänker kring denna. I denna studie har vi jämfört hur åtta förskollärare på fyra förskolor i mellan Sverige resonerar kring utomhusmiljön på just den förskola där de arbetar. Detta kopplar vi till vad styrdokument, litteratur och aktuell forskning säger om detta. Vi har genom intervjuer försökt synliggöra hur medvetna förskollärarna är utifrån deras tankar och de svar de givit när det kommer till utomhusmiljön och vilka användningsområden de ser i den. Detta ligger till grund för vår studie. Barn har ett stort intresse av att undersöka och konstruera den värld de lever i och behöver ges möjlighet att göra det på ett utvecklande sätt. Betydelsen av en väl utformad utomhusmiljö på förskolan är viktig för barnets fysiska och psykiska utveckling samt att den främjar en god hälsa hos barnet. ”*Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad och i naturmiljö*” (Utbildningsdepartementet)

Vi vill komma åt vilka förutsättningar/möjligheter som skapas för barnen i den utomhusmiljö de befinner sig i på förskolan idag och vilken medvetenhet som finns hos förskollärarna då det gäller aktiviteter utomhus. Vi vill här citera det *Eva Norén- Björn m.fl. (1993)* nämner i inledningen i boken *Uteboken*.

”Vi bör inte betrakta utevistelsen som ett sorts avbrott i det pedagogiska arbetet. Förutom att barn får frisk luft, vilket gör att infektioner minskar bidrar utevistelsen i hög grad till barns positiva utveckling. Den pedagogiska planeringen i såväl förskola som skola bör omfatta utemiljön och utevistelsen i lika hög grad som verksamheten inomhus. Pedagogiken får inte stanna på tröskeln”. Eva Norén- Björn m.fl.

I början av denna studie så blev detta citat en ypperlig utgångspunkt i vårt tänkande kring utomhusmiljöer på förskolan och vi har haft dessa ord med oss under hela resans gång.

I vårt arbete gör vi en jämförelsestudie mellan 4 förskolor där två av dessa är placerade mitt i staden och två i utkanten av staden i en lantlig miljö med mycket grönområden. De förskolor vi har undersökt arbetar med barn i åldrarna 1-6 år. Vi undersöker hur och när utomhusmiljön används. Vi tittar närmare på utegårdens vegetation, material och utvecklande möjligheter. Vi dokumenterar lekmaterial hos de fyra olika förskolorna, det vi då syftar på är fast material såsom gungor, klätterställningar, sandlådor etc. samt löst material såsom cyklar, plankor, stubbar mm. Vi utför även barnobservationer och intervjuer med förskollärarna. Reinecker (2004).

2. Bakgrund

2.1 Definition av centrala begrepp

I vår studie presenteras en rad begrepp vilka har betydelse för den kontext vi rör oss i. Vi vill härmed klargöra dessa och deras betydelse i vår studie.

Sensomotorisk utveckling – A. Trageton (1996) menar hur barn upplever sin omvärld genom att smaka, lukta, lyssna, se och känna.

Grovmotorik- Tetzchner (2005) menar att grovmotorik är kontrollen av kroppens hållning såsom krypa, gå och andra förflyttningsrörelser.

Finmotorik- Tetzchner (2005) menar att finmotorik är allt användande av händerna vilket innefattar peka, gripa och teckna.

Socioemotionell inläring – A. Trageton (1996) tar upp socioemotionell inläring och menar då att barnen behöver träna socialt samspel i konstruktionsleken men även i andra sammanhang. Tetzchner (2005) belyser vidare att det handlar om barnets förståelse för andras emotioner för att anpassa sig och kunna hantera omgivningen. Barnet blir med åldern mer medvetet om sina egna och andras emotioner.

Utomhusmiljö – För att stimulera barnets fysiska aktivitet och främja barnets hälsa och vikten av kontakt med naturen krävs en ökad utomhusvistelse. För att uppmuntra till detta krävs det att den byggda miljön är säker, trygg och att den stödjer barnets intressen och vardagsaktiviteter. Faskunger (2008).

Säkerhet – Enligt plan och bygglagen (PBL) så bör tomter anordnas på ett sådant sätt att risken för olycksfall begränsas. Lekplatser och fasta anordningar på lekplatser skall underhållas så risken för olycksfall begränsas. Den svenska standarden är uppbyggd i olika delar där bland annat rutschbanor, gungor, stötdämpande underlag, samt lekanläggningen i sin helhet ingår. www.boverket.se

Hälsa - Den byggda miljön i ett område påverkar inte bara människors rörelsemönster, utan även ett stort antal faktorer som påverkar hälsa, välbefinnande, social struktur och medborgaranda. Väl utformade förskole- och skolgårdar kan ge många positiva effekter på barns hälsa och välbefinnande, däribland förbättrad motorik, inläring, skolmognad, social kompetens och ökad koncentration. Sådana miljöer kan även minska sjukfrånvaro och motverka stress enligt Faskunger (2008).

Vegetation – ”Är jordens växttäckelse med dess oerhört skiftande sammansättning, från skog av jätteträd till mikroalger på en sten i en bäck” www.ne.se .

Lekmaterial- Vi syftar då på gungor, rutschbanor, cyklar, hinkar, spadar, plankor, rör mm.

2. 2 Vad säger styrdokumentet?

Enligt Lpfö 98 (den reviderade utgåvan) står det beskrivet i kapitel 1 och i förskolans värdegrund och uppdrag att förskolan;

”skall kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen, verksamheten skall ge utrymme för barnets egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inomhus som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö.”

2. 3 Barnkonventionen

Enligt barnkonventionen finns det bestämmelser för vilka rättigheter barnet har och hur det skall efterföljas.

Artikel 3 – ”Handlar om barnets bästa. Politiker, myndigheter och domstolar ska alltid tänka på vad som är bäst för barn när de bestämmer sådant som gäller barn. I artikeln står det att barnets bästa ska komma i främsta rummet.”

Artikel 6 – ”Handlar om att barnet har rätt till liv och utveckling. Rätt till utveckling betyder att länderna ska göra vad de kan för att ge barn en bra barndom. Barn behöver många saker för att utvecklas bra. Det kan vara trygghet, kärlek, mat, sjukvård, ett hem, möjlighet att leka och att gå i skolan.”

Artikel 29 – ”Handlar om vad barnet ska lära sig i skolan. Varje barn ska få utvecklas så mycket det går. Barnet ska vara väl förberett för sitt liv som vuxen. Barnet ska lära sig om mänskliga rättigheter och att alla människor är lika mycket värda. Barnet ska också lära sig att vara rädd om naturen.”

2.4 Syfte och frågeställning

Syftet med vårt arbete är att synliggöra förskolläraernas tankar kring och om utomhusmiljön på förskolan. Om hur de tänker och resonerar kring detta med att främja barns utveckling och inläring i och med utomhusaktiviteter. Vi vill lyfta fram hur utomhusmiljön används och i så fall på vilket sätt.

- *Vilka användningsområden och möjligheter ser förskollärarna i utomhusmiljön på förskolan och i så fall vad och på vilket sätt?*
- *Hur används utomhusmiljön på förskolan av barn och förskollärare?*
- *Hur ser förskollärarna på säkerheten på den förskola de arbetar på?*

3. Metod

Studien bygger på en kvalitativ metod och vår undersökning är baserad på barn och pedagog observationer, foton samt intervjuer med åtta förskollärare på fyra olika förskolor i Mellansverige. Av de fyra förskolor vi har besökt är två av dessa placerade mitt i staden och två utanför staden i en mer lantlig miljö i en och samma stad. De förskolor vi har undersökt arbetar med barn i åldrarna 1-6 år. Då vi i vår studie nämner de yngsta barnen så syftar vi till barn i ålder 1-2 år. Då vi syftar på de äldre barnen menar vi barn i åldrarna 2- 6 år. Observationerna utspelar sig i den utomhusmiljö som barnen befinner sig i och vi försöker i dessa observationer kartlägga var och vad barnen leker och var och vart pedagogerna befinner sig. Vi har använt oss av så kallat löpande protokoll Rubinstein (2009), Reinecker (2004), Johansson, B., & Svedner, P-O (2001).

3.1 Genomförandet/Procedur

Vi valde att undersöka 4 förskolor i Mellansverige och att intervjua två förskollärare per förskola för att begränsa vårt material. Vi tog kontakt med förskolorna via telefon. Därefter skickade vi vårt informationsbrev samt våra intervjufrågor. Vi bestämde sedan tid och plats vilken respondenten valde. Vi använde oss av mobilför att spela in intervjuerna och vi använde den även att fota utomhusmiljön med. Vi använde även observation som en metod för att synliggöra det förskollärarna lyfter i intervjuerna. Vi delade upp arbetet så att en av oss fotade utemiljön då inga barn befann sig utomhus, den andre observerade barnen när de sedan hade uteaktivitet. (Johansson m.fl. 2001). Vid ett tillfälle blev en av respondenterna sjuk och vi valde då att skicka frågorna via e-post som vi sedan fick besvarade skriftligt. Vid intervju 1 och 2 ingick inte fråga nummer 4 vilken tar upp årstidsväxlingar. Dessa respondenter fick då möjlighet att besvara frågan skriftligt vilket framgår i transkriberingen av deras intervjusvar. Vi valde att tillägga denna fråga från och med intervju 3. Vi hade från början med denna fråga en valde att inte ta med den vilket vi sedan ångrade. Efter de två första intervjuerna kände vi då av den anledningen att den frågan var relevant för vår studie. Vid intervju av respondent nummer 4 krånglade tekniken och det medförde att intervjun inte blev inspelad. Intervjun gjordes då om en gång till vid samma tillfälle vilket även framkommer i transkriberingen.

3.2 Forskningsetiska principer

Vi följer vetenskapsrådets etiska regler och vi kommer därmed att behandla allt material konfidentiellt och det kommer även att avkodas. Enligt vetenskapsrådet (2000) följer vi de fyra huvudkrav för att skydda individen.

- Informationskravet - vi har gett respondenterna information om syftet till vår studie.
- Samtyckeskravet - respondenterna har själva godkänt sin medverkan och kan närsomhelst avbryta sin medverkan.
- Konfidentialitet - respondenternas personuppgifter presenteras inte i vår studie och vi som utfört den har tystnadsplikt.
- Nyttjandekravet – Det insamlade materialet används ej i något annat sammanhang utan enbart i forskningssyfte. (www.vr.se)

3.3 Intervjuer

Vi har intervjuat 7 förskollärare muntligt på den förskola där dessa personer arbetar. Intervjuerna har spelats in och med godkännande av respondenterna. Utöver dessa sju muntliga intervjuer har vi även gjort en skriftlig intervju med en förskollärare då det inte gick att genomföra denna intervju muntligt. Vi valde att tillägga en fråga i våra intervjuer om årstidsväxlingar som vi fått svar på muntligt av 5 förskollärare och skriftligt av tre förskollärare. Tanken bakom intervjuerna var att få en inblick i åtta förskollärares tankar om och kring utomhusmiljön på den förskola de arbetar på. De intervjufrågor vi använt har vi själva utformat utifrån vårt syfte och vår frågeställning. Enligt Trost (2010) är det viktigt att respondenter känner sig trygga vid intervjutillfället. Vi valde därför en miljö som var bekant för respondenten. Trost menar vidare att det kan vara en fördel att använda sig av en ljudupptagning då man kan lyssna till tonfall men även gå tillbaka och höra ordagrant vad intervjupersonen sagt. Man kan på så vis lära sig av egna misstag samt att man undviker att göra mycket anteckningar. Nackdelarna är dock att det är tidskrävande att lyssna om man har ett stort material att arbeta med. När vi har analyserat våra intervjusvar och ställt dem mot våra observationer och foton så har vi fått en uppfattning av hur dessa 4 olika förskolemiljöer ser ut. Även hur de används av barnen men också hur förskollärarna ser på den. Innan vi började vår analys av intervjusvaren hade vi en bild av det förskollärarna svarade. Men när vi sedan i efterhand granskade intervjusvaren mer ingående förändrades vår uppfattning.

3.4 Urval

I inledningsfasen av vår studie diskuterade vi hur vi skulle gå till väga med vårt arbete. Vi kom fram till att vi ville undersöka och jämföra utomhusmiljön på förskolor i staden med förskolor i en mer lantlig miljö. Utifrån vårt syfte och frågeställning valde vi ut tre områden vilka vi ville beröra i vår studie. Det blev då följande områden, vegetation, material, utveckling. Vi beslutade att vi ville undersöka två stadsförskolor samt två lantligt placerade förskolor. Vi tog kontakt med fyra förskolor som uppfyllde de områden vi valt att titta på. Vi fick genast positiv respons då vi informerade respondenterna om vad vi ville med vår studie.

3.5 Observationer

I våra observationer har vi tittat på var barnen leker på förskolegården och med vad, vilka redskap och material de använder osv. Vi har även observerat pedagogerna och deras roll i utomhusaktiviteterna. Vart de befinner sig och vad de gör. En av oss placerade sig på förskolegården och där vederbörande hade god överblick över såväl barn som förskollärare. Vi har kategoriserat våra observationer vilket innebär att vi observerar vad gör barnet, var leker barnet? Var befinner sig förskolläraren och är denne aktiv? (Johansson, B, & Svedner, P-O, 2001).

3.6 Fotografier

För att dokumentera olika utomhusmiljöer på förskolan så har vi fotografera dessa och enbart miljön så det förekommer inga personer på bilderna. Anledningen till detta är att synliggöra de olikheter och likheter som kan finnas på dessa 4 förskolor. Vi har fotat vegetationen och de redskap och lekmaterial som finns. Vi har analyserat fotografierna och jämfört dem med

varandra. Genom fotografierna synliggörs det som framkommer i intervjuerna samt barnobservationerna.

4. Litteraturgenomgång

Nyhus Braute & Bang (1997) menar att barnet idag har fått mindre kontakt med naturen på grund av att de tillägnar större delen av sin fritid inomhus. Det är mycket annat som kräver barnets uppmärksamhet men även att föräldrar inte hinner med på grund av annat som tar upp deras tid. Barn kan därför känna sig främmande för naturen och det gäller både barn på landet och i staden menar de vidare. Enligt Nyhus Braute & Bang (1997) blir vuxnas attityder viktiga och hur vi förhåller oss till naturen. Egna erfarenheter hos de vuxna är ofta en faktor som spelar roll för hur de ser på naturen och är därför något som kan påverka deras attityd. De menar att det därför är viktigt att förskolor och skolor tar sitt ansvar och eftersom barnen tillbringar större delen där. Vad gäller attityder menar de att det är viktigt att de vuxna föregår med gott exempel i deras handlingar när det kommer till exempelvis kompostering. Barn behöver förstå sina handlingar varför de gör en sak och om de vuxna kan vägleda på ett bra sätt kan de själva förankra det så att de själva förstår på sitt sätt.

Sandberg (2008) menar att den fysiska miljön både har en emotionell, social, kulturell samt en historisk betydelse. Människor har ofta många minnen som förknippas med utemiljön. Det är något som sker hela livet. Leken är ett viktigt inslag där många människor återfinner känslor, erfarenheter från utemiljön. Barnet utvecklar olika färdigheter i varje miljö men det är samspelet emellan dessa miljöer som formar vardagen och kallas platsidentitet. Sandberg (2008) belyser begreppet och menar att det innebär att barnet den egna individen upplever platser och som påverkar identiteten. Barnet formas efter den miljö de lever i och de sociala relationerna i omgivningen och de ting som omger dem. Andra människors åsikter kan komma att påverka platsidentiteten genom vad de säger, gör, tycker och tänker och så vidare. Individens attityder kan beskriva platsidentitet det är individen som ger platsen en identitet och inte tvärtom. Olika platser kan skapa känslor genom att de väcker minnen hos oss. Våra egna erfarenheter om olika miljöer är en utgångspunkt för hur vi kommer ta in en ny miljö och kunna tänka och handla därefter. Enligt Sandberg (2008) visar forskning att positiva minnen från en plats skapar en känsla av frihet och att utomhusmiljön ofta är en sådan plats. I Sandbergs studie framgår det att betydelsefulla platser för lek utomhus i naturen kan vara till exempel, hemliga platser, skog, trädgård. Till skillnad från inomhusmiljön som ofta är fylld av många regler upplevde barnen i studien att de fick större frihet i utemiljön och kände sig inte lika kontrollerade av de vuxna. Sandberg (2008). Mårtensson (2004) menar i sin avhandling att när barnen går, springer och cyklar utforskar de sina möjligheter i relation till sin kropp. Kropp och sinne kan utgöra det som blir en upplevelse hos barnet. Även samspelet med andra barn på förskolegården skapar upplevelser och möjligheter. Hon talar även om rörelsefriheten och menar då att den ter sig olika beroende på vilka åldrar barnen är i. Hon menar att en väl utformad förskolegård i kombination av storlek och karaktär kan bli ett ”frirum” där starka lekupplevelser kan skapas där de olika åldrarnas behov får komma till sin rätt. Enligt Sandberg (2008) finns det lite forskning som riktar sig mot hur barnen vill ha sina

lekplatser utomhus utformade. En väl utformad lekplats bör inkludera alla barn oavsett om det finns ett funktionshinder eller inte. Därför menar hon att barnperspektivet bör få större plats i framtida forskning.

Nyhus Braute & Bang (1997) menar att upplevelsen för barnet kan bli begränsat på grund av att tiden inte räcker till. De vuxna tenderar att göra det som barnen själva borde ha fått gjort och barnet mister därmed chansen till en självupplevd upplevelse vilket är viktigt för den egna utvecklingen. Enligt Lundegård m.fl. (2004) är det upplevelsen som utgör den viktigaste delen i ett utomhusdidaktiskt förhållningssätt. Det som händer ute kan skapa nya situationer vilka väcker nyfikenhet hos barnen men kan även utgöra en osäkerhet hos pedagogen då denne inte vet hur han/hon ska hantera situationen. Då hela individen blir involverad genom olika sinnesuttryck så blir kontexten tydlig. Därför utgör upplevelsen en viktig del i lärandet och där pedagogens roll är viktig för att främja den och ta tillvara på de möjligheter som finns och skapa nya dimensioner vilket gör att barnet kan få chans att uppleva mera. De menar även att många pedagoger kan uppleva att det är svårt att skapa en bra lärandemiljö ute då många barn kan ha svårt att slappna av och känna ro, är mer aktiva och situationen kan uppfattas som högljudd och mindre genomtänkt. Det tenderar även att skapas nya gruppkonstellationer utomhus och att nya roller därmed skapas i barngrupper och att vissa barn inte är van att vara ute så mycket på ett naturligt sätt. Det kan vara en orsak till att det uppstår oroligheter. Pedagogerna kan därför involvera barnen och tillsammans kan de skapa meningsfulla lärandesituationer där barnens egna tankar får komma fram. Lundegård m.fl.(2004) Även Nyhus Braute & Bang (1997) menar att det finns barn som kan känna sig rädda och osäkra då de besökt till exempel skogen för första gången och att det är flera förskollärare som vittnar om detta. Barnet behöver få bekanta sig med omgivningen för att lära sig att trivas men det är även viktigt att de vuxna inte glöms bort för det är även viktigt att de trivs. De menar att ifall de vuxna är omotiverade att vara ute kan detta påverka att barnen inte heller vill vara det. Rätt kläder för både barn och vuxna är en faktor för att trivas ute när årstiderna växlar. (Nyhus Braute & Bang, 1997)

Nyhus Braute & Bang (1997) belyser den vuxnes roll och vad som är viktigt vad gäller miljön i förskolan/skolan. De menar att det är viktigt att de vuxna känner till sin närmiljö på skolan ordentligt, medvetna om hur barnen leker, veta hur barn prioriterar, ha goda kunskaper för att göra miljön stimulerande för barnen, anpassa, planera och att ha en förförståelse hur barn upplever sin omvärld. Vad gäller litteratur kring barn menar de att det är fysisk aktivitet, hälsa samt sensomotoriska ord som ständigt är återkommande. De menar att det är viktigt att se barns utveckling som en helhet. Barn utvecklas ständigt och genom att ge dem goda lek miljöer samt möjligheter till utveckling får barnen tillräckligt med fysisk aktivitet genom leken menar de vidare. Eftersom barn och vuxna befinner sig på olika stadier intellektuellt är det viktigt att de vuxna är lyhörda och anpassar sig till barnens förutsättningar för att de skall kunna utvecklas. De nämner exempel och menar att om barnen får jobba med konkreta upplevelser och saker kommer deras mentala utveckling att stimuleras. Några av de exempel de nämner är aktiviteter där barnen får ta, se och känna. Samla in material som de sedan får använda sina olika sinnen på. Vara med och undersöka ting från sin närmiljö, tillverka saker

och pröva dem. Att få möjlighet samtala om sina upplevelser och finna förklaringar på det som de har upptäckt. Barnen kan med hjälp av olika uttryckssätt till exempel med hjälp av teckningar, modeller och så vidare uttrycka sina tankar och funderingar kring det som de har observerat eller upplevt. De menar vidare att vuxna bör ta hänsyn till detta när de planerar aktiviteter och fråga sig själva hur barnen kommer att ta emot och förstå det som de har planerat. Genom att ta till vara på barnens egna frågor, nyfikenhet och uppmärksamhet är det större chans att de vuxna med hjälp av detta som utgångspunkt kan skapa mentala utmaningar som barnen kan klara av. Kontakten med barnets egna inre världsbild är en förutsättning och är mycket viktigt för att detta skall kunna fungera på ett bra sätt. (Nyhus Braute & Bang, 1997).

Material på förskolan ur ett historiskt perspektiv

Friedrich Fröbel (1782 – 1852) intresse för matematik var väldigt stort och han skapade ett pedagogiskt material som kallades för lekgåvor. Materialet bestod av 20 stycken gåvor som bland annat var kuber vilka kunde bilda geometriska former där fanns även träpinnar som kunde bilda mönster och till sist pärlor som kunde träs på en tråd vilket resulterade i en linje. Ett annat syfte var att lyfta matematiska begrepp, genom att barnet fick lära sig att se likheter och skillnader. Tallberg Broman (1995). Fröbels tanke var att barnet skulle lära känna ett material för att sedan kunna experimentera med det. Hon menar vidare att sådant material återfinns även på förskolor idag exempelvis byggklossar i olika former.

Nordin- Hultman (1994) lyfter fram att barnstugeutredningen blev en inkörsport till nytt tänkande kring material introducerades på förskolan. Man ville nu sätta barnets nyfikenhet och intresse i centrum och genom barnens lek kunde de experimentera och utforska. Ett exempel på detta var att man under 1970-talet anordnade verkstadsliknande miljöer där barnets kreativa och fantasifulle förmåga kommer fram. Efter en tid ansågs dessa rum vara ett störande inslag i verksamheten då det blev en bullrig miljö som kunde störa andra aktiviteter i de närliggande rummen. Det resulterade i att de antingen togs bort eller flyttades till en mer mindre störande plats. (Nordin-Hultman 1994).

4.1 Utomhusmiljön på förskolan

Sandberg (2008) lyfter att både en fysisk och en social utemiljö är av vikt för barnets förutsättningar vad gäller lek och lärande. Miljön som barnet rör sig i bör vara utmanande och där barnets kreativa förmåga kan komma fram. I Sandbergs studie framgår det att betydelsefulla platser för lek utomhus i naturen hemliga platser, skog, trädgård. Enligt Norén-Björn m.fl. (1993) är det viktigt att en utomhusmiljö är föränderlig och där barnen har möjlighet att påverka utifrån sina egna behov. De nämner vidare att utemiljön skall vara utmanande och samtidigt vara en trygg plats. Enligt Cannings (2010) forskning så behöver barnen tillhåll och skrymslen i utemiljön där deras fantasi och kreativitet kan få gro och utvecklas. Hon anser att löst material såsom pinnar, löv, grenar kan användas av barnen för att skapa sina egna små ställen i utomhusmiljön. Hon nämner två faktorer som har betydelse för leken utomhus. Den första är att det skall vara spännande och utmanande, den andra är att

miljön inbjuder till obegränsade möjligheter då det gäller barnens kreativitet att skapa lekar. Hon menar att barnen skall ha tillgång till det material de vill ha för att de med hjälp av sin fantasi skall kunna skapa de miljöer som de själva vill ha. Moser & Martinsen (2011) fick fram i sin forskning att när man tog med sig material utomhus kunde barnen leka och skapa ostört. De blev mindre störda vilket kan bero på att utemiljön är större och det ger mer och bättre möjligheter till att experimentera, agera, utforska och samspela med andra. Just för att miljön ute är mer attraktivt utmanande och stimulerande när det gäller ovanstående begrepp. Faskunger (2008) menar att utomhusmiljön på förskolan som erbjuder och lockar till lek och utmaningar är en viktig del i barnens vistelsetid på förskolan. Många barn idag tillbringar de ljusa timmarna på förskolan och leker kanske därför inte utomhus då de kommer hem på kvällen. Det är därför ännu viktigare med en utomhusmiljö som erbjuder barnen det de behöver för sin utveckling inom en rad olika områden. Han belyser även vikten av en effektiv arena och menar då förskolegården. Den skall fungera för fysiskt ökad aktivitet hos barnen. Han nämner även att förskolebarn är mer fysiskt aktiva på gårdar som har stor yta och som är utformad med naturinslag såsom träd, buskar, kuperad terräng mm. I sin forskning tar Cannings (2010) upp att barnen lär sig om vegetationen i landskapet genom den fysiska leken. Hon menar vidare att en varierande och föränderlig miljö gör att barnet blir mer nyfiken på sin omgivning. Waters & Maynard (2010) belyser frågan om vad det är för inslag i utomhusmiljön som får barnens uppmärksamhet. De syftar då på hur utemiljön är uppbyggd. De nämner olika inslag och då särskilt löst material som kan ha betydelse för barnets uppmärksamhet. De anser att om förskollärarna tar fasta på materialet och vad utemiljön kan erbjuda kan de på så sätt fånga intresset hos barnet. Genom interaktion mellan den vuxna och barnet kan den vuxna ta till vara på situationen som uppstår mellan dem just i stunden. Även Cannings diskuterar i sin forskning att barnen genom sina utomhuslekar erbjuds flexibla möjligheter till att utveckla sin kommunikativa förmåga och att de dåskapar relationer med andra barn och vuxna. Pramling, Samulesson, m.fl. (2007) säger att pedagoger måste ha en förståelse för att varje barn har sitt sätt att lära, varje enskilt barn har sitt sätt att uppfatta ett och samma fenomen.

Niklasson & Sandberg (2011) menar att hur det enskilda lilla barnet använder sig av utomhusmiljön kan se olika ut. De menar att det är individuellt och beror på barnets egen förmåga att ta sig an miljön. De nämner att utifrån barnets behov så väljer barnet själv om det vill leka i grupp eller enskilt. Storli & Hagen (2010) pekar också på individuella skillnader hos barnet, det vill säga att varje barn är unikt. Och utifrån detta skapas förutsättningar som passar alla oavsett kroppsbyggnad och motorisk färdighet. Barnet väljer själv en plats på gården där hon, han vill vara. De tar upp Sverige som ett exempel i sin forskning där man diskuterar till att uppmuntra barnen till att vara utomhus. De anser att Sverige lär barnen om naturen och att se sambandet mellan natur och människa, att vi är beroende av varandra. Vilket de även anser borde ges ett större utrymme i läroplanen.

Enligt Faskunger (2008) kan förskole- och skolgårdarna ge många positiva effekter på barns hälsa och välbefinnande. Han menar då att detta kan främja motorikutvecklingen, inlärning, och en ökad social kompetens. Faskunger (2008) tar även upp att sjukfrånvaro kan minskas vid ökad utevistelse och att det kan motverka stress. Storli & Hagen (2010) har i sin forskning sett att utformningen av lekmiljön har betydelse för hur barn leker. De menar att effekter har kunnat påvisas som rör hälsa, motorik, koncentrationsförmåga samt barnets förmåga att samspela med andra barn. Genom leken blir de fysiskt starkare. Socialstyrelsen menar att trängsel är en bidragande faktor till infektioner hos barn. Ökad utevistelse kan förhindra smittspridning av infektioner menar de vidare. De anser även att alla förskolebarn behöver en utomhusvistelse av god kvalitet dagligen.

”Man kan anta att smittspridning mellan barn i en grupp minskar när de är utomhus, eftersom barnen då inte är så tätt inpå varandra. Smittoriskerna blir också mindre, när de späds ut i den stora luftvolymen. Utevistelse är en friskfaktor ” www.socialstyrelsen.se

Faskunger anser att en upprustning av landets förskole- och skolgårdar är viktigt eftersom de har försumrats under en längre tid. Han menar att samhället måste få ett helhetsperspektiv vad det gäller utomhusmiljöer. Dessa miljöer måste planeras bättre och han anser att det inte räcker med att enstaka lekplatser, skolgårdar samt parker idag är tillfredställande. Dessa utomhusmiljöer är inte tillräckliga för att tillgodose barnets behov av rörelse. Han nämner att det är en viktig samhällsfråga som borde prioriteras eftersom trenderna i samhället idag går mot ökad inomhusvistelse. Det är viktigt för att främja till en bättre hälsa, stimulera fysisk aktivitet och få en ökad kontakt med naturen (Faskunger 2008).

Little & Wyver (2010) menar att vissa barn tenderar att testa gränser och det blir därmed ett risktagande som kan resultera i skador. Andra barn som inte vågar och har erfarenhet av negativa konsekvenser som ett resultat av risktagande tenderar till att bli oförsiktig i framtiden. Vidare nämner de att forskningen vad gäller risker och som kan orsaka skador och hur barn i förskolan förhåller sig till detta. De menar att risktagande beteende hos de mindre barnen har fått lite uppmärksamhet. Little & Wyver menar slutligen att barn behöver få ta vissa risker för att kunna avgöra vad som är en farligt eller inte. Barnet behöver utveckla förmågan att fatta egna beslut (Little & Wyver, 2010).

5. Resultat

Under de pågående intervjuerna var våra tankar att deras svar var riktigt givande för vår studie och relevant för vår undersökning. Det visade sig sedan när vi gick på djupet med svaren att de svar vi fått var inte så uttömmande och där några av förskollärarna gick runt våra frågor. Absolut ser de många möjligheter till barns utveckling men de ger inte så mycket konkreta svar på vad dessa möjligheter och inläringssituationer innebär i praktiken. De nämner den grovmotoriska utvecklingen vilket kommer fram i frågorna som rör lekmaterial och vegetation. De tar upp finmotorik då de nämner material som de använder inne men som även tas ut. Vi har upptäckt olika tankesätt runt utomhuspedagogik om hur förskollärarna förankrar den i praktiken. Det hade varit givande för denna undersökning att få ta del av fler konkreta exempel, något som har ägt rum med barnen i utemiljön. Nedan kommer vi lyfta fram förskollärarnas resonemang kring våra ställda frågor och de kommer inte i någon inbördes ordning.

Förskollärare 3 *lantlig miljö* menar att det är viktigt att använda utemiljön för utveckling och inläring. Hon menar även att utemiljön skall vara lika genomtänkt som inomhusmiljön. Hon nämner att de tagit fasta på barnens nyfikenhet kring vad som händer i naturen när man slänger skräp. Barnen hade hittat små kvarglömda fruktlappar i landet och blivit nyfikna över hur de hamnat där. Hon säger följande:

”Vi pratar mycket om det är ju alltså hur ska vi ska locka barna till både till lek och lärande utomhus precis som vi är så himla noga å tänka i ett inre miljön”

”Men vi är ju inte alls kan jag säga vi har ju inte komma lika långt med d, de som vi har gjort inne med den inre miljön men att den ska va precis lika väl genomtänkt. Att det inte ska va nån skillnad för den in inre eller yttre miljön”

”De här måste vi ju bara spinna vidare på så vi ska alltså försöka nu vårt mål är då att de ska koppla dom här fruktlapparna till de här med kretsloppet”

(se bilaga 5).

Foto 14, bilaga 1

”

Förskollärare 3 menar att det går att få in hela läroplanen i utomhusvistelsen. Hon tar upp både detta med fin och grovmotorik. Hon belyser materialet på förskolan och önskar mer konstruktionsmaterial och hon nämner att det är något som de planerar att införskaffa. Hon lyfter även gungornas syfte och berättar att de diskuterat vad barnen egentligen lär sig genom att gunga. Hon anser att det finns ett syfte i och med att barnen får träna sin balans, socialt samspel, vuxen barn relation och där gungan då kan användas som ett hjälpmedel. (se bilaga 5).

Förskollärare 1 *lantlig miljö* nämner ”heta platser”, hon menar då de ställen i utemiljön där barnen ofta leker. Hon nämner även att pedagogerna har i uppgift att observera barnen för att sedan kunna utveckla eller ändra något på gården. Hon menar att barnen får motorisk utveckling ute och detta sker genom klättring, cykling, gungning. I sandlådan får de in matematik och teknik. Hon är en av de få förskollärare som nämner det riktigt små barnen. (se bilaga 5). Hon uttrycker sig som så;

”Nu arbetar jag ju med de yngsta barnen i förskolan och där är det ju väldigt mycket "gå runt och utforska" som gäller och den motoriska träningen ser vi ju överallt väldigt tydligt, har flera dokumentationer om just detta”.

”När snön har kommit är det en utmaning i sig att kunna gå ute på det ovana underlaget som snö och is är för en ettåring.”

Förskollärare 2 *lantlig miljö* nämner motorik i och med att barnen har tillgång till skogen. Hon menar att barnen tränar balansen och lär sig om sin egen kropp när de klättrar på stenarna i skogen. Hon nämner även löst material som finns tillgängligt på gården (se bilaga 1 foto 3). Förskolläraren nämner följande;

”Å sen gör de ju själv lite redskap kan jag ju säga dom om dom lägger en plank på ett däck så kan dom ju stå där och vipa”

I den barnobservation vi gjorde på denna förskola får vi med egna ögon se barnen i full aktivitet med att skapa en hinderbana. Vart efter tiden går i observationen så skapar en flicka regler till leken medan de samtidigt fortsätter att bygga banan. Leken innehåller kreativt tänkande och fantasi i en konstruktionslek och språkutveckling i och med att flickan skapar en ramsa. (Se bilaga 2).

Foto 2, bilaga 1

En av de förskolor vi besökte är relativt nybyggd och ligger i stadsmiljö. Vi fick vetskap av en förskollärare att den är arkitektritad och anpassad till en pedagogisk verksamhet. Vid första anblicken av utomhusmiljön på förskolan blev vår uppfattning att det var en välplanerad miljö. Detta visade sig stämma till viss del då vi observerade barnen i full aktivitet. Det finns ett bra utbud av lekredskap, material och grönområden. Gården var planerad med rum i rummet och där placeringen av lekmaterial var placerade på ett sådant sätt att de var anpassad till både de större och mindre barnen. Gården var även detaljrik, där fanns till exempel en klättrvägg samt små fönster i planket där barnen kunde kika ut. Vad gäller vegetationen kunde vi se en struktur i placering av träd, buskar, odlingslott samt ojämnt kuperad terräng. En stor fördel och som förskollärare 8 nämner är att gården är stor och överskådlig samt att den bara är byggd på framsidan. Den är byggd endast åt ett håll utifrån huset.

Foto 5, bilaga 1

Förskollärare 8 *stadsmiljö* antyder i sina svar att de har en miljö som är lockande för barnen och där de kan utmanas. Hon säger att det finns rum i rummet där barnen får möjlighet att upptäcka och hitta utmaningar.

Foto 3, bilaga 1

”E..jag tänker att e att våran utomhusmiljö är ett rum precis som alla andra rum som vi har på förskolan. E den ska planeras på samma sätt som med material och aktiviteter på samma sätt som dom andra rummen som vi har. Eh, å. bara att få röra sig i en annan rymd liksom ute än vad man har inne. Det finns inte samma begränsningar ute”

Samma förskollärare beskriver här deras arbetssätt där de är indelade i grupper och som ansvarar för olika områden. Hon antyder att de får in olika delar av läroplanen i utevistelsen och där vissa aktiviteter görs utomhus oavsett årstid.

”Vi har ju, vi arbetar ju med 3 målgrupper här på förskolan kan man säga. Och det är språk, matematik natur och teknik och kreativa uttryckssätt. Och alla dom målområdena kommer ju även fram ute i uteverksamheten. Vi eh.. vi arbetar eh ... dels så har vi dom här grupperna som jag precis nämnde. Och där, i den gruppen där har vi gjort ett årshjul. Där vi har delat in alla delar av läroplanen”

Enligt Förskollärare 6 *stadsmiljö* älskar barnen att cykla vilket beror på att de har en väldigt bra cykelväg i deras utomhusmiljö. Förskolan ligger i ett hyreshuskomplex där själva cykelbanan också utgör framkomligheten för hyresgästerna. Hon nämner att barnen utvecklas motoriskt genom att gå och cykla. Hon uttrycker sig på följande sätt;

”Vi en väldigt bra cykelväg som barnen älskar att cykla på de utnyttjar hela gården då. Mycket asfalt så att de kan ta sig lätt fram”

”Och utvecklas gör de ju med tanke på motorisk utveckling och när de går och cyklar. Man ser hela tiden framsteg hos barn”

Vad gäller säkerhet på förskolorna såg vi brister vilket även vissa förskollärare nämner. Vad gäller skyddsutrustning menar vi sådant som kan öka säkerheten för barnen, exempelvis västar och hjälmar. Vid enbart ett tillfälle nämns användandet av hjälm av förskollärare 4 *lantlig miljö*. Hon nämner vidare även pedagogernas placering för att få en bra uppsikt över barnen. Det hon säger är;

”Ehh barna har hjälm på vintern men dom har den inte när de klättrar å sånt utan dom har den när de åker pulka eller om de är halt ute på gården”

”Ehh å materialet å så gungerna har ju har ju staket omkring sig men dom dom kan ju ändå gå in där dom yngre barnen som kanske inte har riktigt har den kollen på att det kommer en gunga om inte grinden är stängd dåra men å så har vi avdelat gården avdelad i två så vi kan spärra av baksidan”.

Förskollärare 5 *stadsmiljö* nämnde även att förskolan inte var optimal ur en säkerhetssynpunkt. Hon säger följande.

”Och så har vi portar till trapphus, en så länge är det ingen som har öppnat och gått iväg men det är ju bara om de kommer på det så är det ju bara att öppna dörren och gå ut. Så är man i ett trapphus går det på ett kick”

Både förskollärare 5 och 6 *stadsmiljö* nämner portarna som ett problem att om det visar sig att barnen är tillräckligt starka då kan de själva öppna dem. Förskollärare 6 menar att de har mycket trafik på gården.

”Är även mycket trafik på gården för bilar som åker ut och in och olika arbetare så man måste hela tiden ha ett öga på grinden och på var alla barnen är men det är sånt man vänjer sig ganska fort med ha koll”

Denna förskola ligger i ett hyreshus komplex mitt i staden och ägs av ett fastighetsbolag. Förskollärare 6 påpekar säkerhetsbrister vad gäller lekredskap på samma förskola. Både förskollärare 5 och 6 nämner en gungbräda som finns på gården och som anses vara anpassad till äldre barn än de som går på förskolan nu. De önskar en mindre med fjädring som är anpassad till mindre barn något de har tagit upp men inte fått något gehör för detta.

Förskollärare 7 *stadsmiljö* nämner att de små barnen kan bli utsatta för risker då de kan hamna i vägen när de större barnen cyklar på cykelbanan. Detta var något som vi observerade vid vårt besök på förskolan och där vi kunde se en sådan händelse äga rum. (se bilaga 2 observation 3 + foto 5)

”Det som är på gården är väl att e att cyklarna som vi har är väldigt populära. Bland många av barna och då kan dom få upp ganska bra fart. Också går ju den liksom runt då. Då kan det ju bli nästan lite farligt ibland om det är någon liten som går i vägen att dom inte hinner bromsa då. Men samtidigt ja dom lär ju få cykla runt också”

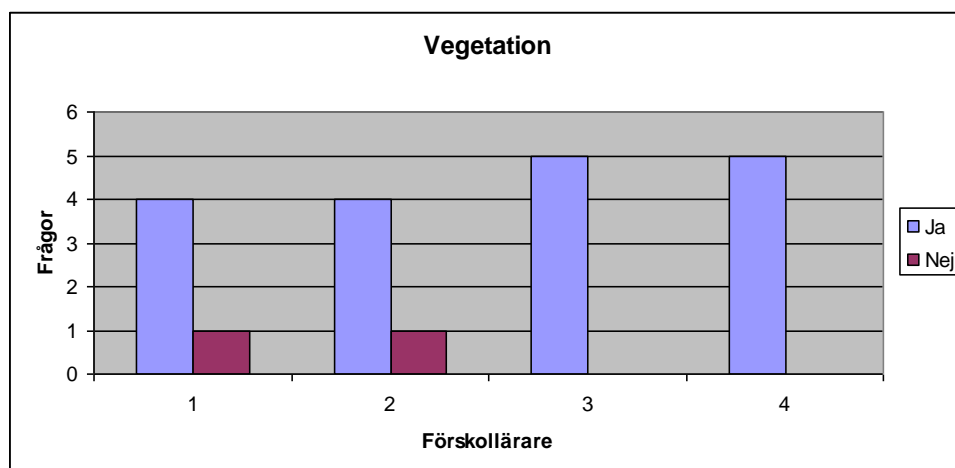
Utifrån våra 5 ställda frågor (se bilaga 4) har vi sammanställt respondenternas tankar kring detta med vegetation, material och utveckling samt säkerhet i utomhusmiljön. Det som framgår av tabellerna är om förskollärarna nämner de olika områden vi valt att titta närmare på vilket är vegetation såsom buskar, träd, gräs, skog osv. Det är material i form av både lösa lekmaterial och fasta lekredskap såsom cyklar, hink och spade, bollar, gungor, rutschbanor, klätterställningar osv. Utvecklingen hos barnet innefattar den fysiska och psykiska utvecklingen hos barnet.

5.1 Förskolor i lantlig miljö

Tabell 1. Vegetation

Frågor	Förskollärare 1	Förskollärare 2	Förskollärare 3	Förskollärare 4
1	Ja	Nej	Ja	Ja
2	Nej	Ja	Ja	ja
3	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Ja	Ja	Ja	Ja

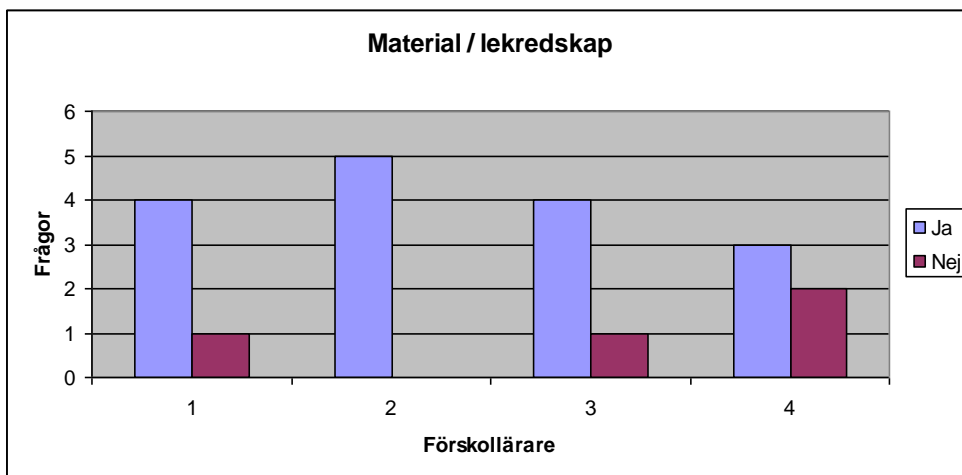
Figur 1. Visar förskollärare 1-4

Tabell 2. Material/lekredskap

Frågor	Förskollärare 1	Förskollärare 2	Förskollärare 3	Förskollärare 4
1	Ja	Ja	Ja	Nej
2	Nej	Ja	Ja	Nej
3	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Ja	Ja	Nej	Ja

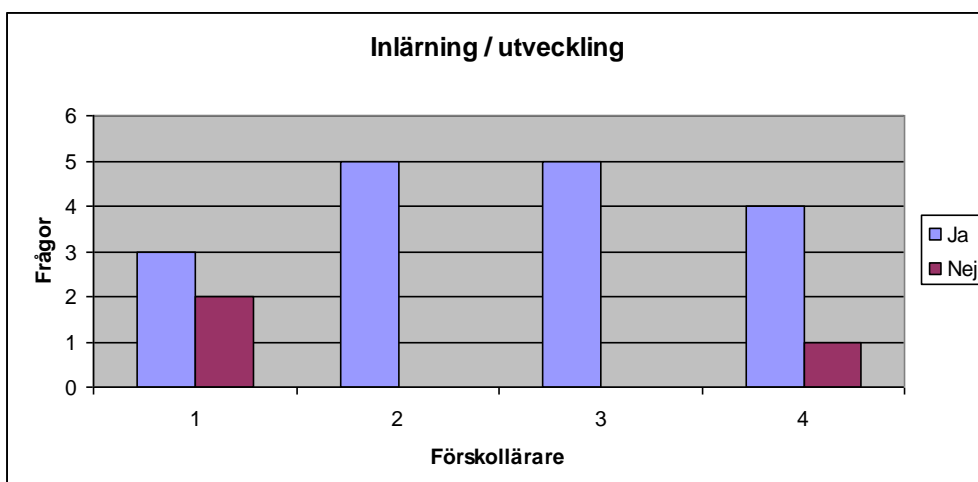
Figur 2. Visar förskollärare 1-4

Tabell 3 Barnets utveckling

Frågor	Förskollärare 1	Förskollärare 2	Förskollärare 3	Förskollärare 4
1	Nej	Ja	Ja	Nej
2	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Nej	Ja	Ja	Ja

Figur 3. Visar förskollärare 1-4

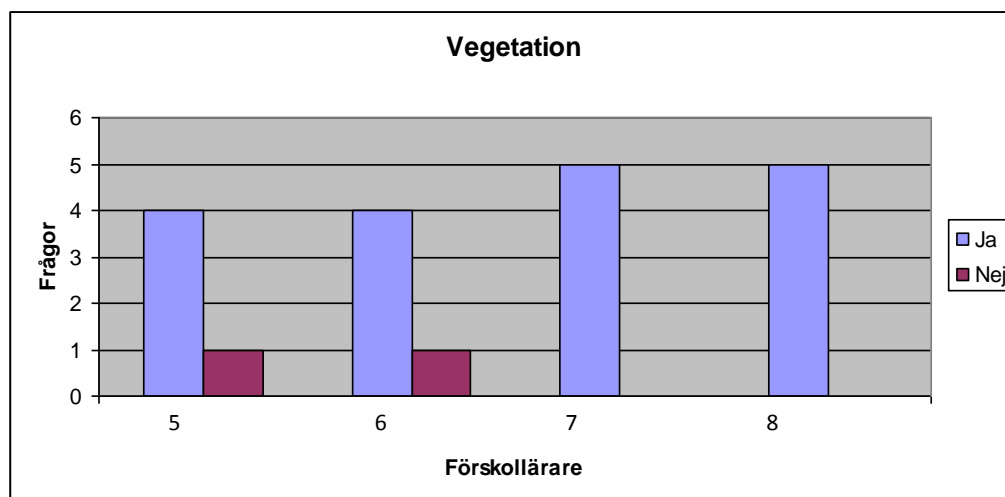

5.2 Förskolor i stadsmiljö

Tabell 4 Vegetation

Frågor	Förskollärare 5	Förskollärare 6	Förskollärare 7	Förskollärare 8
1	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Nej	Nej	Ja	Ja
4	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Ja	Ja	Ja	Ja

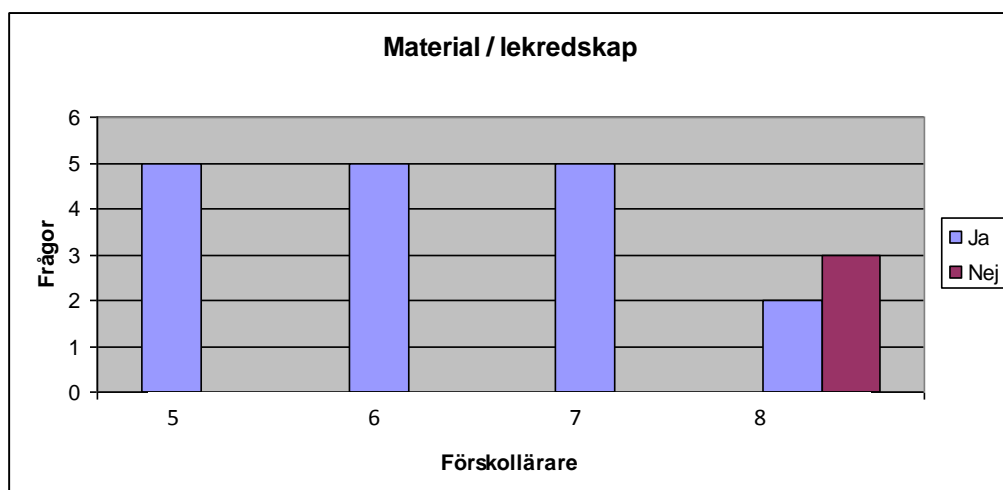
Figur 4. Visar förskollärare 5-8

Tabell 5 Material/lekredskap

Frågor	Förskollärare 5	Förskollärare 6	Förskollärare 7	Förskollärare 8
1	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Ja	Ja	Ja	Nej
3	Ja	Ja	Ja	Nej
4	Ja	Ja	Ja	Nej
5	Ja	Ja	Ja	Ja

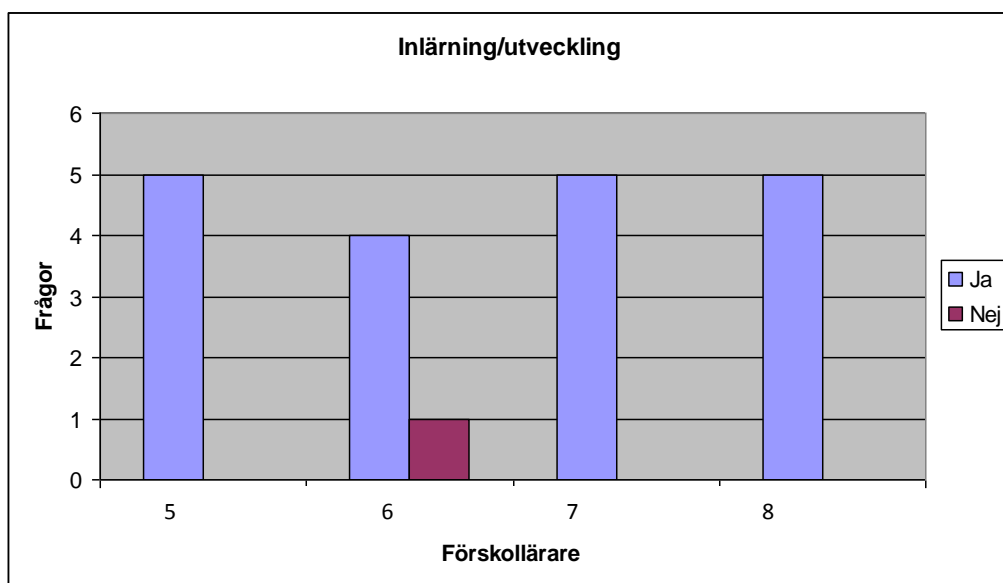
Figur 5. Visar förskollärare 5-8

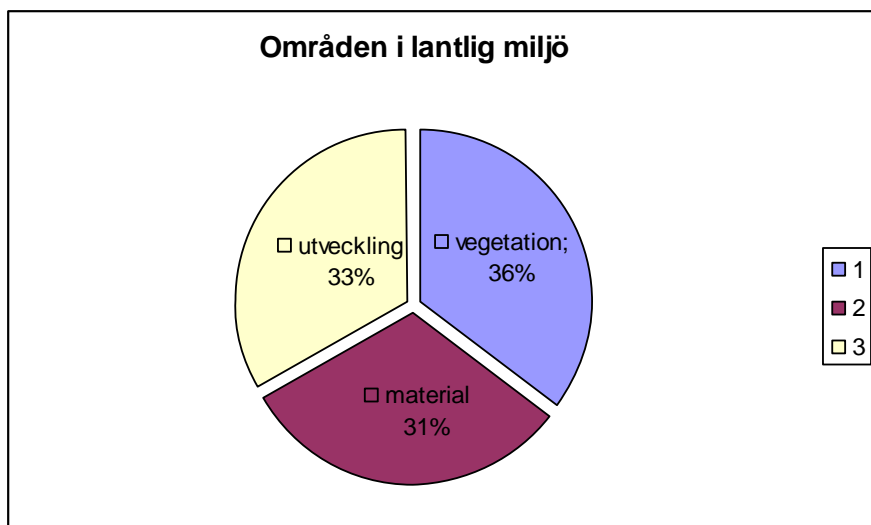
Tabell 6 Barnets utveckling

Frågor	Förskollärare 5	Förskollärare 6	Förskollärare 7	Förskollärare 8
1	Ja	Ja	Ja	Ja
2	Ja	Ja	Ja	Ja
3	Ja	Ja	Ja	Ja
4	Ja	Ja	Ja	Ja
5	Ja	Nej	Ja	Ja

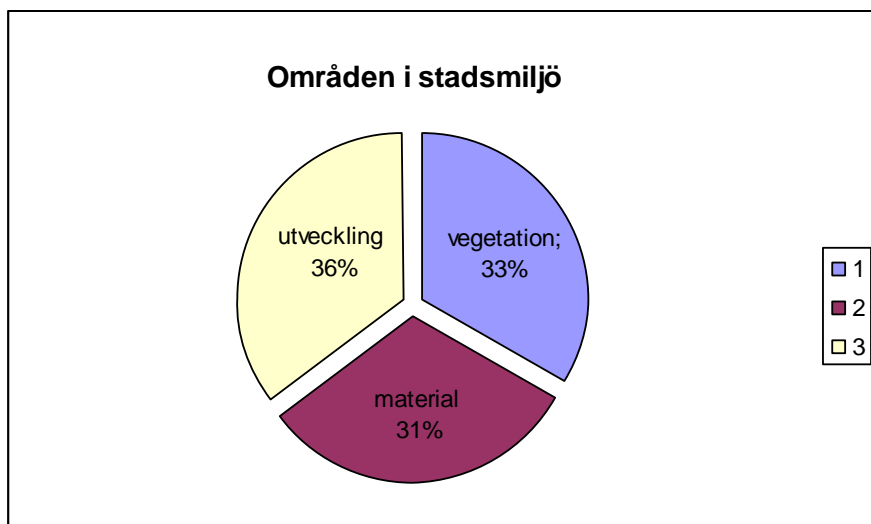
Figur 6 visar förskollärare 5-8

Figur 7. Visar en procentuell uträkning av hur stor del av intervjun som förskollärarna nämner respektive område.

Figur 8. Visar en procentuell uträkning av hur stor del av intervjun som förskollärarna nämner respektive område.

6. Resultatanalys

Här analyserar vi det resultat vi fått utifrån vårt empiriska insamlade material och med stöd i litteraturen, styrdokument samt som stöd för vårt resonemang lyfter vi fram vad forskningen säger inom området. På grund av att det finns så lite forskning inom området utomhusmiljön på förskolor, vilket även Faskunger (2007) nämner har det varit svårt att hitta relevant litteratur. Vi har inom andra områden som gäller barn och pedagogik funnit små delar som pekar på de områden som vi har belyst i denna undersökning vilka är vegetation, material och utveckling. Vi valde även att ställa en öppen fråga angående säkerheten på förskolan vilken berör samtliga tre områden som vi haft fokus på. Utifrån de resultat vi har fått genom intervjuer, observationer och foton har vår sammanställning visat att hur utomhusmiljön är utformad på förskolan kan ha betydelse för såväl barnets kreativa förmåga som barnets utveckling både fysiskt och psykiskt. Att få röra sig fritt i en utemiljö där det ges möjlighet till lek och utveckling i samspel med andra borde vara en positiv del av dagen på förskolan, Faskunger (2007) nämner detta i sitt resonemang som vi har tagit fasta på och som vi anser utgör en viktig del i verksamheten på förskolan. Vi menar att den borde vara lika välplanerad som aktiviteterna är inomhus. Utifrån vårt resultat och vad tidigare forskning, styrdokument och litteratur säger kommer vi nu att belysa ett antal exempel utifrån de områden vi har berört där vi har upptäckt att förskolorna å ena sidan har en viss medvetenhet och följer styrdokument kring det forskningen nämner. Å andra sidan så har vi sett brister i verksamheten genom våra observationer samt foton.

Inom området vad gäller material så tas detta upp i lika stor utsträckning på förskolorna. Förskollärarna nämner till viss del vad som finns på förskolan i form av löst material och fasta lekredskap. Tre av förskolorna berättar att de har tillgång till löst material vilket kan fungera som en utmaning för barnet och där det är fullt möjligt att bygga och konstruera. ” Snickis ” (se foto 13) är ett rum som flera av förskollärarna tar upp som ett utrymme där barnen kan skapa fritt utifrån det material som finns att tillgå. Det som framkommit är att det finns en önskan om att det ska finnas löst material på förskolan även på den förskola som just nu inte har tillgång till sådant. Detta tolkar vi som att det finns en medvetenhet hos förskollärarna att barn behöver få bygga och konstruera på egen hand och inte bara använda sig av färdiga och fasta lekredskap och redan färdigkonstruerat material. Förskollärare 3 nämner att de önskar mer konstruktionsmaterial i utomhusmiljön. Utifrån vår observation samt foto kunde vi se att genom att barnen använder sådant material utvecklas barnet på så sätt motoriskt genom att till exempel klättra, bygga, balansera. Barnet utvecklar därmed sin kroppsuppfattning. Det sociala samspelet utvecklas även i och med att barnen i leken gemensamt kommer överens om vilka regler som ska gälla men även hur de ska bygga banan. Nyhus Braute & Bang (1997) menar i och med att barnen har tillgång till löst material kan de deras mentala utveckling stimuleras genom den konkreta upplevelse som de själva skapar i sin lek. Genom uppbyggnaden av hinderbanan använder barnen olika sinnen genom att de ser materialet, känner på plankor och så vidare. Det krävs även en viss matematisk kunskap hos barnen eftersom de måste räkna ut avstånd det vill säga var de skall lägga plankorna och hur de ska gå tillväga för att få banan stadig. Det nämns i en av intervjuerna om heta platser där barnen blir kreativa, leker och upplever saker vilket vi fick ta del av under en observation. Barn behöver tillhåll och skrymslen i utemiljön där deras fantasi och kreativitet kan få gro och utvecklas Canning (2010). Hon anser att barnen bör erbjudas flexibla möjligheter i utomhusmiljön som kan främja barnets utveckling av den kommunikativa förmågan och att skapa relationer med andra barn vilket sker ovanstående exempel, hinderbanan. Och som Tagerton (1996) nämner i sammanhanget så tillgodoses barnets behov då det gäller självförverkligande, bekräftelse och

respekt. En annan viktig del som synliggörs i aktiviteten är att barnens kreativa förmågor får flöda fritt, det blir en mix av flera individers kreativa tankar och idéer.

Vid ett observationstillfälle (se bilaga 2) i en lantlig miljö visade det sig att åtta barn var ute på gården ensamma utan tillsyn av någon pedagog. Efter ca 5-7 minuter då en vuxen kommer för att hämta ett av barnen för hemgång kommer en av de två pedagoger som befinner sig inomhus ut på bron och informerar om att dagen varit bra. Pedagogen går återigen in efter att barnet och den vuxne gått. Påpekas bör att det finns en grind på gården som står öppen och som leder ut i skogen. Efter att observationen pågått ca 10 minuter kommer återigen samma pedagog ut och tittar sig runt på gården och går återigen in efter några sekunder. Eftersom vi var där och observerade så hade vi reflekterat över att det var åtta barn ute och att pedagogen endast hade möjlighet att se 5 av dem på grund av att de resterande tre barnen just då befann sig bakom ett hörn och med andra ord inte var synliga från platsen där pedagogen stod. Detta är en av de brister vi upptäckt vad det gäller säkerheten för barnen på förskolan (se bilaga 2). En av oss valde att ha fokus på barnen så att inget barn gjorde sig illa eller skulle försvinna från gården. Canning (2010) påpekar att barnen behöver tillhåll och skrymslen i utemiljön där deras fantasi och kreativitet kan få gro och utvecklas. Vi ser det här då ur en positiv synvinkel men i detta sammanhang kan det ses som en nackdel med dessa små skrymslen då det ej var någon pedagog närvarande som hade uppsikt över barnen. Vi anser därför att det är en brist ur en säkerhetssynpunkt vilket medför att barnen inte vistas i en trygg miljö vid observationstillfället. Vid ett annat tillfälle då vi fotade miljön på en av förskolorna uppmärksammade vi ännu ett inslag i utomhusmiljön som kan resultera i bristande säkerhet för barnen. Den förskolan ligger i ett hyreskomplex mitt i staden. Där finns ett antal portar vilka förskollärare 5 och 6 i *stadsmiljö* nämner i intervjuerna (se bilaga 5). De säger att om barnen är tillräckligt starka så kan de öppna dessa och kommer då in i trapphuset. Vi noterade även att det stod mycket cyklar parkerade vilka är placerade i den lekmiljö som barnen rör sig i. Där stod även en moped intill staketet som omger sandparken och i anslutning till cykelbanan. Vi menar att det kan utgöra en fara för barnen om något barn skulle få för sig att t.ex. vilja klättra upp på mopeden eller en cykel.

Vid ytterligare ett observationstillfälle (se bilaga 2) på en förskola i stadsmiljö uppmärksammar vi en situation där risken finns att ett litet barn blir påkörd av en cykel. Händelsen utspelar sig så att två barn kommer cyklande i hög fart mot nedförsbacken där det står en litet barn. Barnen på cykeln bromsar in och använder även fötterna till att bromsa farten. Cykeln stannar precis bredvid det lilla barnet som går där ifrån och de andra barnen cyklar vidare (se observation 3) Förskollärare 7 *stadsmiljö* nämner att cyklarna är mycket populära bland många av barnen och att de kan få upp ganska hög fart. ”*Då kan de ju bli nästan lite farligt ibland om det är någon liten som går i vägen att dom inte hinner bromsa*” . Hon säger att de små barnen kan bli utsatt för risker då det gäller cyklingen på förskolan. Hon nämner att samtidigt så måste få cykla runt också. Vi kopplar händelseförloppet till det Little & Wyvers (2010) resonerar kring risker och risktagande hos barnen. Vi tolkar det som att barnen tycker det är roligt att cykla fort där eftersom det är en nedförsbacke. De kanske upplever en spänning och är kanske inte benägna att bedöma att de kan utsätta andra barn för en risk om de inte hinner bromsa utan att de är så upptagna av stundens upplevelse. Men det kanske finns regler om vad som gäller vid cykling men att barnen glömmer dessa. Miljön på förskolan omfattas inte av arbetsmiljölagen vilket barnombudsmannen tagit fasta på och gjort ett tillägg i en remiss till utrikesdepartementet där följande tas upp.

- ”att även barnen i förskolan bör få ett utökat skydd och omfattas av arbetsmiljölagen,
- ”att det behövs en nationell aktör som kan ta ett övergripande ansvar för säkerheten på

skola och förskola”

- *”att tillbud och olyckor bör inrapporteras analyseras och utvärderas på ett systematiskt sätt. För att olyckor ska kunna undvikas behöver vi få bättre kunskap om hur olycks- och tillbudsstatistiken ser ut både nationellt och inom varje kommun”*
- *”Barnombudsmannen menar att tillsynsansvaret borde vara detsamma för privata och kommunala förskolor och ligga hos Skolinspektionen”*

”Arbetsmiljölagen gäller exempelvis för skolan men inte för förskolan. Barnombudsmannen har under ett flertal år påtalat bristen att barn i förskolan inte omfattas av arbetsmiljölagen”
www.barnombudsmannen.se

Orsaken till att vi tagit med ovanstående beror på att vi i vårt sökande efter vilka regler som gäller på förskolan då det kommer till säkerhet resulterade i att vi fann denna. Vilket vi ansåg var viktigt att belysa i kontexten. Vidare har vi fått ta del av de positiva effekter som cykling kan ge och något som förskollärare 6 *stadsmiljö* belyser. Hon säger att barnen älskar att cykla vilket beror på att de har en väldigt bra cykelväg. Hon nämner det lärande som sker motoriskt genom att cykla och gå.

”Och utvecklas gör de ju med tanke på motorisk utveckling och när de går och cyklar. Man ser hela tiden framsteg hos barn”.

Vi har uppmärksammat att de 4 valda förskolorna fokuserar på olika delar vad gäller barnets utveckling. Men vi har även hittat både likheter och skillnader. En del av dem nämner att de lär i vegetationen, andra nämner fasta och lösa lekredskap som utgör en del i lärandeprocessen hos barnet. Vi har sett likheter från vårt insamlade material vad gäller utveckling hos barnet. Många förskollärare tenderar att ha fokus på den motoriska utvecklingen. De talar mycket om att barnen utvecklar sin motorik genom att klättra, cykla, gå. De nämner finmotoriken i och med att de t e x tar ut stafflier och målar samt tar ut pärlplattor och bygger med små pärlor. De nämner att barnen leker i sandlådan och lyfter då in matematiska begrepp såsom turtagning, räkna mm. De tar inte upp hur barnet stimuleras i den sensomotoriska utvecklingen. Jagtöien & Hansen-Annerstedt(2002) menar att det handlar inte enbart om att kunna hantera kropps rörelser. De nämner att det finns två typer av sinnen de yttre och de inre. De menar vidare att det lilla barnet lär sig genom att känna, smaka, lukta, se osv. Det inre sinnet är läran om sin egen kropp vad gäller rörelser och reflexer samt balans. Vi har tolkat utifrån de svar vi fått att det lilla barnets utveckling nämns mindre. Förskollärarna tenderar att i större utsträckning nämna barn som klarar av svårare fysiska så som att cykla, klättra på stenar och i träd osv. Den fysiska aktivitet som tas upp vad det gäller de yngsta barnen är att de går, uppför, utför och långa sträckor. Detta kan bero på att vi inte specifikt frågade om de mindre barnens utveckling vad gäller det sensomotoriska. Kanske har förskollärarna det i tanken trots att det inte nämns under intervjutillfället.

En skillnad vi har sett i vår studie är att de lantligt placerade förskolorna använder sig mer av vegetationen än de förskolor som finns i stadsmiljö. Det kan bero på att de har den runt knuten och därför har andra förutsättningar att utnyttja den som ett redskap i verksamheten. Vilket vi även har kunnat urskilja i vårt resultat. De förskolorna som ligger i stadsmiljö har begränsat utbud av vegetation vilket medför att de nämner vegetationen mindre vad gäller barns utveckling. Samtidigt har vi även kunnat utläsa att stadsmiljöerna nämner utveckling mer frekvent än de i lantlig miljö. Likheterna är dock att de främst nämner den motoriska utvecklingen fast då på olika sätt. Förskolorna i lantlig miljö nämner att de ser den motoriska utvecklingen i vegetationen och de i stadsmiljö i material och lekredskap. Det framgår av vårt

resultat att vegetationen tas upp i större utsträckning procentuellt i lantlig miljö medan området som berör barnets utveckling tas upp i större utsträckning procentuellt i stadsmiljö. Det finns flera punkter i vår studie som vi hade kunnat diskutera men det finns inte utrymme till det här och som vi nämnt inledningsvis har vi valt ut några få punkter att lyfta fram. Vårt material är ganska omfattande vilket skulle göra det möjligt att göra ytterligare en studie som tar upp andra fenomen i utomhusmiljön.

7. Diskussion

Vi har med stöd av vad forskningen samt vad aktuell litteratur säger om det område som berör utomhusmiljöer kommit fram till ett resultat vilket vi nu ska diskutera. Vi har gjort en spännande resa vilken har varit utmanande och lärorik. Som vi nämnt tidigare så har Noren-Björn m.fl.(1993) citat om att pedagogiken inte får stanna på tröskeln funnits som ett stöd i våra tankar och funderingar kring hur olika vi tänker om just aktiviteter utomhus. Och där barnen bör ges möjlighet till utveckling och där de även får upplevelser genom naturen och de material och lekredskap som finns utomhusmiljön på förskolan.

Vi upplevde under våra besök på de olika förskolorna att barngrupperna kan vara stora och pedagogerna få. Vilket kan resultera i att de inte alltid kan ha uppsikt över alla barnen. Vi håller med vad en av förskollärarna säger då hon nämner att miljön inte är optimal som en förskolemiljö. Då denna miljö inte är anpassad från början som en förskolemiljö utan som ett bostadsområde. Barnen måste då dela denna gård med de hyresgäster som bor där, vilket kan medföra en hel del problematik så som att det står väldigt många cyklar parkerade där som barnen kan få för sig att klättra på osv. Det stod även ett antal mopeder parkerade lite här och där ute på gården varav en intill staketet som gränsar till lekplatsen. Vi upplever att barnen måste anpassa sig i negativ bemärkelse utifrån det som framgår i analysdelen.

Sandberg (2008) menar att förskollärarnas egna erfarenheter kan påverka hur de upplever sin utemiljö och därmed kan påverka deras attityd. En av förskollärarna vi intervjuade i stadsmiljö och där förskolan ligger i ett hyreshus komplex och där inte vegetationen är så riklig menar att om hon tycker att gården är tråkig så blir den tråkig. Vi tolkar det som att den egna erfarenheten som förskolläraren har och bär med sig sedan tidigare livet kan tendera att påverka deras attityd och förhållningssätt. Vi menar att oavsett i vilken slags utomhusmiljö förskolläraren arbetar i och som Sandberg (2008) även nämner så bör han/hon alltid vara en god förebild då det finns barn som inte vistas ute så mycket på sin fritid. Canning talar om att det bör finnas en varierande utomhusmiljö som kan erbjuda barnen olika utmaningar. Vi menar då att de pedagoger som arbetar på en viss förskola oavsett om den ligger i en lantlig miljö eller i stadsmiljö bör ha sina upptäckarglasögon på när det kommer till vilka platser som kan vara utmanande för barnet. En förskollärare nämner detta med utmaningar och menar att du måste ge barnet möjlighet att utvecklas och även göra misstag utifrån där barnet befinner sig. Under denna studie har vi gjort en hel del upptäckter där det visats sig finnas en del säkerhetsrisker. Vid ett besök på en av förskolorna såg vi en stor sten, vilken många föräldrar reagerat på enligt en av förskollärarna. Hon menade att det inte går att skydda barnen från allt utan de barn som anses som mogen att ta sig upp själv får också då göra det tillsammans med en vuxen. Det blir så mycket roligare att lära sig saker och utvecklas om man tillåts upptäcka själv. Det som genomsyrar våra intervjusvar är den motoriska utvecklingen och det sociala samspelet hos barnet som sker i de aktiviteter som äger rum i utomhusmiljön. Vi upplevde en viss osäkerhet hos förskollärarna vad de gäller deras egna tankar. De svar de gav var mer utifrån hela arbetslaget och hur förskolan arbetar. De var väldigt försiktig med att delge något

utifrån sig själv helt och hållet. Detta kan bero på våra frågor och hur vi ställde dessa. Eller på grund av att vi spelade in intervjuerna. Eller som en förskollärare sa ” svarade jag fel nu?”

Mårtensson (2004) menar att en välplanerad förskolegård kan främja upplevelser och möjligheter samt samspelet mellan barnen i utemiljön. Vi anser att de förskolor vi har besökt har potential i sin utemiljö även om de är olika utformade och ligger i lantlig respektive stadsmiljö. Det är därför förskollärarens attityd och förhållningssätt som blir extra viktigt och som skapar möjligheter för barnen att utvecklas och då utifrån där barnet befinner sig utvecklingsmässigt. Vi menar även att alla förskolor inte har samma förutsättningar vad det gäller en välplanerad miljö utan får arbeta utifrån det som finns i miljön. Om förskolläraren ser möjligheter till att skapa platser i utemiljön som ger barnen stimulans och utmaningar så tyder detta på en medvetenhet hos denne. Medvetenheten hos förskolläraren men även hos de andra pedagogerna utgör en viktig grund för hur utomhusmiljöns verksamhet utformas. Ett exempel på detta delgav en av förskollärarna oss i intervjun. Hon menar att de observerar barnen i deras lek i utemiljön för att synliggöra ”heta platser” men även om de behöver ändra eller tillägga något. Därför har vi valt att lägga fokus på medvetenheten hos förskollärarna då det finns lite forskning som Sandberg (2008) nämner. Hon menar även att barnperspektivet det vill säga vad som är en bra miljö ur barnens ögon inte har fått så mycket utrymme i forskning kring detta med utomhusmiljön. Vi anser därför att observationer kan vara ett bra verktyg i arbetet med att skapa en god och utvecklande utemiljö. Idag skall varje förskola använda sig av pedagogisk dokumentation just för att synliggöra barnens utveckling. I och med detta och de observationer förskolläraren gör kan denne göra nya upptäckter och hjälpa barnet på vägen genom att skapa en god och anpassad miljö. Därför anser vi att barnperspektivet bör få ett större inflytande i framtida forskning. Vi tänker som så; att om man utgår från barnets intresse istället för att bestämma en aktivitet får man in barnperspektivet på ett naturligt sätt. Barnet får då även möjlighet att använda sin fantasi och kreativitet.

7.1 Slutsats

Resultatet i den här studien visar att utomhusmiljön på förskolan påverkar de förskollärare som arbetar där tankemässigt på ett eller annat sätt. Det visade sig att de som arbetar på förskolor som är placerade i en lantlig miljö hade stort fokus på den vegetation som finns på förskolan. För dem är vegetationen ett naturligt inslag i den dagliga verksamheten, vilket framgår i intervjuerna då de nämner aktiviteter i samspel med vegetationen oftare än vad förskollärarna som arbetar i stadsmiljö gör. Skillnaden blev att vegetationen fick en större procentuell siffra i jämförelse med utvecklingen hos barnet i de lantligt placerade förskolorna och de förskolor som är placerade i stadsmiljö gav svar som resulterade i att utvecklingen fick en högre procentuell siffra i jämförelse med vegetationen på dessa. Vad det gäller tillgången av material på förskolorna så nämns det i lika stor utsträckning på de fyra förskolorna. Med andra ord så påverkas förskollärarnas tankegångar utifrån den miljö där förskolan är placerad. Det resulterar i att placeringen av förskolan och dess utemiljö har en betydande roll och kan ha en inverkan på förskollärarnas tankegångar kring vad som kan stimulera barnens utveckling. Förskollärarnas förhållningssätt oavsett utemiljö är därför viktig för att barnens behov skall bli tillgodosedda på ett stimulerande och utvecklande sätt.

8. Slutord

I och med genomförandet av detta examensarbete har vi fått nya funderingar utifrån vårt material i denna studie vilket kan utgöra ett stoff för vidare forskning vad gäller utomhusmiljön? Vad är egentligen en spännande och lustfylld utomhusmiljö för barnet på skolan/ förskolan?

Vad händer om tröskeln inte finns?

Referenser litteratur

Boverket. www.boverket.se

Faskunger, J. (2007). *Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet*.
http://www.fhi.se/PageFiles/3380/R200703_Byggd_miljo_webb.pdf

Faskunger, J. (2008). *Barns miljöer för fysisk aktivitet*.
http://www.fhi.se/PageFiles/3850/R200833_barns_miljoer_for_fysisk_aktivitet_webb.pdf

Johansson, B., & Svedner, P-O. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala:
Kunskapsföretaget.

Langlo Jagtöien, G., Hansen, K., & Annerstedt, C. (2002). *Motorik, lek och lärande*.
Göteborg: Multicare Förlag AB.

Lundegård m.fl. (2004) *Utomhusdidaktik*.

Lund, Studentlitteratur

Mårtensson, F. (2004) *Landskapet i leken, en studie av utomhuslek på förkolegården*.
SLU. Alnarp

Mänskliga rättigheter. *Barnets rättigheter* Produktion: Utrikesdepartementet, press-,
informations- och kommunikationsenheten Illustrationer: Marie Kassman
Tryck: 08 Tryck, Stockholm, maj 2011 ISBN 978-91-7496-385-4
Artikelnr: UD 07.058

Nationalencyklopedin. www.ne.se

Nordin-Hultman, E. (2004) *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Liber.

Norén-Björn, E. (m.fl.). (1993). *Uteboken*. Stockholm: Liber Utbildning AB.

NyhusBraute, J & Bang, C (1997) *Följ med ut, barn i naturen*.

Stockholm, universitetsförlaget.

Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.

Pramling, Samulesson & Mårdsjö, Olsson (2007). *Grundläggande färdigheter*.
Studentlitteratur AB:

Rubinstein Reich, L. & Wesén, B. (1986). *Observera mera!*. Lund: Studentlitteratur.

Reinecker, L. (2004). *Problemformulering*. Liber AB

Sandberg, A. (2008) *Miljöer för lek, lärande och samspel*.
Studentlitteratur

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken. Bland plugghästar och fusklappar*. Finland:
Nordstedts Akademiska förlag.

Tallberg Broman, I. (1995). *Perspektiv på förskolans historia*. Lund: Studentlitteratur.

Tetzchner, S. (2005). *Utvecklingspsykologi, barn – och ungdomsåren*. Studentlitteratur.

Trageton, A. (2009). *Lek med material: konstruktionslek och barns utveckling*. (2. uppl.)
Stockholm: Liber.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4., [omarb.] uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Utbildningsdepartementet. (1998). *Läroplan för förskolan*, Lpfö98.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk – samhällsvetenskaplig forskning*. <http://www.vr.se>

<http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2001/2001-110-2>

Artiklar

Natalie Canning (2010): The influence of the outdoor environment: den- making in three different contexts, *European Early Childhood Education Research Journal*, 18:4, 555-566

<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2010.525945>

Jane Waters & Trisha Maynard (2010): What's so interesting outside? A study of child- initiated interaction with teachers in the natural outdoor environment, *European Early*

Childhood Education Research Journal, 18:4, 473-483

<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2010.525939>

Thomas Moser & Marianne T. Martinsen (2010): The outdoor environment in Norwegian kindergartens as pedagogical space for toddlers' play, learning and development,

European Early Childhood Education Research Journal, 18:4, 457-471

<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2010.525931>

Rune Storli & Trond Løge Hagen (2010): Affordances in outdoor environments and children's physically active play in pre- school, *European Early Childhood Education Research*

Journal, 18:4, 445-456

<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2010.525923>

Helen Little & Shirley Wyver (2010): Individual differences in children's risk perception and appraisals in outdoor play environments, *International Journal of Early Years Education*, 18:4, 297-313

<http://dx.doi.org/10.1080/09669760.2010.531600>

Laila Niklasson & Anette Sandberg (2010): Children and the outdoor environment, European Early Childhood Education Research Journal, 18:4, 485-496

<http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2010.525945>

26 september 2011 | Remissvar

Rapportera, anmäla och avhjälpa missförhållanden- för barns och elevers bästa (SOU 2011:33) Ställd till: Utbildningsdepartement Dnr 9.1:0528/11

<http://www.barnombudsmannen.se/vart-arbete/nya-remissvar/2011/9/rapportera-anmala-och-avhjalpa-missforhallanden--for-barns-och-elevers-basta-sou-201133/>

Bilaga 1 Foton i utemiljön

Foto 1. Bilden visar konstruktionsmaterial i lantlig miljö.

Foto 2. Bilden visar fortsättning av konstruktionsmaterial i lantlig miljö.

Foto 3. Vegetation i lantlig miljö, bilden visar skog som ligger intill förskolan.

Foto 4. Vegetation i lantlig miljö, grönområde.

Foto 5. Cykelväg i stadsmiljö. Bilden visar en sluttande backe.

Foto 6. Vegetation i stads miljö. Grönområde.

Foto 7. Bilden visar rum i rummet . Även en vattenkran, gungor och en rutschkana.

Foto 8. Bilden visar en cykelbana och gungor i stadsmiljö.

9. Bilden visar vegetation i stadsmiljö, grönområde.

Foto 10. I stadsmiljö. Bilden visar cyklar och en port.

Foto 11. I stadsmiljö. Bilden visar en sandpark och en gungbräda.

Foto 12. Visar vegetationen i lantlig miljö. Bilden visar skogsområde som ligger intill förskolan.

Foto 13. Lantlig miljö. Bilden visar snickis som finns på gården.

Foto. 14 i lantlig miljö Visar odlingslotten där barnen hittade fruktappar.

Foto 15 eldstad på gården i lantlig miljö.

Bilaga 2 Observationer

1. konstruktionslek

Tre barn leker vid en påbörjad hinderbana. Barnen börjar bygga om banan tillsammans. De bygger med hinkar och brädor. Barnen placerar om brädorna. Bygget utvecklar sig till en lek. Ett av barnen förklarar banans väg och vilka regler som finns för de andra. Samma barn säger att om man nuddar marken eller går på ett visst ställe på banan blir man varg och får gömma sig under ett hockeymål som ligger nedvänt. Barnet börjar sedan nynna på en ramsa – *Krockel i bock* medan de tillsammans fortsätter sitt bygge av banan. Ett av de andra barnen nämner att det fattas brädor på vissa ställen, att de inte har något att gå på där. Ett av barnen lägger en planka åt mitt håll och säger att det är målet på banan.

2. Pedagogfritt

Vid ett observationstillfälle i en lantlig miljö visar det sig att åtta barn är ute på gården ensamma med oss studenter. Ingen pedagog syns till förrän efter ca 5-7 minuter då en vuxen kommer för att hämta ett av barnen för hemgång. Pedagogen går återigen in efter att de gått. Det finns en grind som står öppen och som leder ut i skogen. Efter att observationen pågått ca 10 minuter kommer återigen pedagog ut på bron. Hon står där i ca 30 sekunder och tittar ut över gården och går återigen in. Jag räknar barnen, det är fem barn som är på den här delen av gården. Jag går en runda och hittar de tre barn jag inte såg för en stund sen bakom ett hörn av huset.

3. Cykling i hög fart

3 pojkar kommer ut på gården, alla springer till cykelförrådet och tar ut en varsin cykel. En flicka ca 3 år kommer med en pall i handen, går mot gungorna, placerar pallen under en av gungorna och klättrar upp på pallen och tar sig upp på gungan. Bredvid står en pedagog. Två barn kommer på en s.k. dubbelcykel i full fart mot en nedförsbacke, ett litet barn promenerar precis på cykelbanan. Barnet som sitter längst fram och styr bromsar nu, båda barnen på cykeln använder även fötterna till hjälp och bromsar. Cykeln stannar bredvid det lilla barnet, det lilla barnet går vidare och de två på cykeln trampar iväg.

4. "Snickis"

Jag observerar när en förskollärare samspekar med en pojke och en flicka vid snickarboden eller ”snickis” som de kallar den. Ovanför dem vid skogskanten leker 3 pojkar. Jag observerar även en förskollärare som kör några barn på cyklar utanför skolbyggnaden.

Förskolläraren öppnar dörren till ”snickis”. Förskolläraren hjälper en sedan pojke ca 3-4 år gammal att hålla i en bräda när han ville såga.

En flicka ca 3-4 år gammal spikar samtidigt på en stubbe.

Pojken byter sida och sågar nu brädan från andra hållet.

Förskolläraren berättar för pojken om olika sågar. Hon berättar att det finns olika sågar som är större, mindre, vassa, nya.

Flickan tar nu en brädbit och lägger den på stubben och spikar.

Förskolläraren - Vad bra du är på att träffa spiken!

Flickan fortsätter att spika och har snart spikat igenom brädbiten men spiken börjar böja sig.

Förskollärare – Spiken böjer sig, prova att spika i pinnen först.

Förskolläraren visar hur hon kan göra. Flickan och pojken tittar nu båda på när förskolläraren spikar.

Flickan fortsätter sedan att spika i stubben och pojken fortsätter att såga.

Cyklarna:

Förskolläraren kör en flicka och en pojke på en liten cykel.

Pojken – Vi ska åka till Husse?

Förskolläraren- Ska vi gå åka och titta var de andra barnen är?

Barnen har nu lämnat cyklarna och går med förskolläraren mot ”snickis”.

Skogskanten:

Tre pojkar, en äldre och två yngre springer längs med skogskanten. Den äldsta pojken tar tåten. De stannar till och leker vid några stenar och vid en gran. En av de yngre pojkarna ramlar.

Pojken - Ajje!!

Jag hjälper honom då de andra förskollärarna är en bit bort.

De andra pojkarna tittar på. Pojken jag hjälper klättrar upp igen och sedan springer de iväg och den äldsta pojken tar täten. De springer bort mot ”snickis” .

Bilaga 3 Brev till förskollärare

Hej!

Vi tackar för att du ställer upp på denna intervju.

Syftet med vår studie är att undersöka förskolans användning av utomhusmiljön samt hur förskollärarna använder sig av den. Vi kommer att observera förskolans utomhusmiljö och kommer även att fotografera med er tillåtelse. Vi kommer inte att fotografera några barn utan endast utomhusmiljön.

Allt material som samlats in, intervjuer och observationer samt foton kommer endast att behandlas som undersökningsmaterial och underlag för vårt examensarbete. Det är frivilligt att delta och du kan avbryta ditt deltagande i studien när du som helst önskar. Allt material kommer att behandlas konfidentiellt. Varken förskolan eller intervjupersonens namn kommer att nämnas i undersökningen. Vi följer vetenskapsrådets etiska regler.

Vi bifogar med detta brev intervjufrågorna, så du har möjlighet att läsa igenom och fundera över dessa frågor innan intervjun.

Vid frågor gällande intervju och denna studie, vänligen kontakta oss via telefon eller E-post.

Mvh:

Lena Malmgren: Tele: xxx-xxxxxx e-post: xxx

Emma Bäcke: Tele: xxx-xxxxxxx, e-post: xxx

Handledare: Elisabeth Hedlund e-post: xxx

Bilaga 4 Intervjufrågor

1. Hur tänker/ser du på användandet av den utomhusmiljö som finns på den förskola du nu arbetar på

2. Vilka användningsområden ser du i utomhusmiljön?

3. Hur tänker du kring utomhuspedagogik i och med att årstiderna växlar? Hur arbetar ni? Du och ni med detta?

4. Ser du några möjligheter till barnens inlärning, utveckling i utomhusmiljön? Och i så fall vilka?

5. Hur ser du på utomhusmiljön ur ett säkerhetsperspektiv?